

MEZIGENERAČNÍ UČENÍ NA SSPŠ

Věra KRAJČOVÁ

Abstrakt

Na Smíchovské střední průmyslové škole již řadu let probíhají projekty zaměřené na vzájemné předávání zkušeností mezi generacemi. Žáci SSPŠ připravují a vedou workshopy pro ZŠ a MŠ, na druhou stranu mají při svých studentských a maturitních projektech podporu vyučujících z VŠ. Vše propojuje projekt Smíchovská průmyslovka třetího věku, kde workshopy pro seniory vedou učitelé ze SSPŠ za asistence studentů, kteří se od seniorů učí zodpovědnosti a trpělivosti.

INTERGENERATION LEARNING AT SMÍCHOV SECONDARY TECHNICAL SCHOOL

Abstract

For a number of years, projects have been going on at Smíchov Secondary Technical School (SSTS) aimed at sharing experience among generations. SSTS students prepare and lead workshops for elementary schools and kindergartens. On the other hand, they have support of university teachers in their student and graduation projects. These activities are interconnected by the Smíchov Industrial School of the Third Age project, where workshops for seniors are led by SSTS teachers with the assistance of students who can learn responsibility and patience from the seniors.

Počátky nového pojetí vzdělávání na průmyslové škole

Smíchovská střední průmyslová škola je ekvivalentem otevřené školy. Otevřené nápadům, aktivitám, které jsou jinde prohlášeny za ztrátu času, místo realizace učitele, který nechce trávit svůj čas pouhým stáním před tabulí s křídou v ruce.

Od roku 2002, kdy otěže vedení školy převzal Ing. Radko Sáblík, se začala škola proměňovat. Bylo to i částečně dobou. Tedy 13 let po sametové revoluci a 2 roky před vstupem ČR do Evropské unie, kdy do ČR začaly proudit evropské peníze, které ne každý dokázal získat. Na SSPŠ byl ještě téhož roku spuštěn nový studijní obor Informační technologie a s ním také předmět Studentský resp. Maturitní projekt. Dá se říci, že právě to byla startovní čára pro otevřenost školy napříč generacemi.

Grantová politika SSPŠ

Koncepce nového ředitele byla a stále je postavená na vizích a jejich realizacích. Pokud má škola produkovat schopné absolventy, v tomto případě kvalitní „ajtáky“ a dobře připravené lyceisty na studium na technických vysokých školách, musí samotná výuka ideálně předbíhat svoji dobu. V současnosti tedy umožnit studentům rozvíjet jejich kompetence všeho druhu. K realizaci těchto vizí je ovšem potřeba se nespolehat jen na přímé financování od zřizovatele, ale požádat o každý dostupný projekt – grant, který se zdá být pro školu vhodný. Na SSPŠ tak díky grantům a dotacím vzniklo v průběhu 17 let několik zajímavých pracovišť (laboratoře IT, fyziky a robotiky, Kybernetický polygon, Laboratoř virtuální reality, Chytrý dům, Mediální studio...), ale také nový obor

Kybernetická bezpečnost, aktivní Dívčí spolek či něco, co jsme pracovně nazvali Interaktivní vědecké centrum (IVC).

Struktura Interaktivního vědeckého centra na SSPŠ

Základy našeho IVC byly položeny okolo roku 2013, kdy vznikla myšlenka organizace workshopů pro základní a mateřské školy. Hned od počátku jsme se řídili myšlenkou, že se nebude jednat o akce pro mladší žáky ve smyslu „my učitelé SSPŠ ukážeme dětem pokusy“, ale že to bude důležitá vzdělávací aktivita našich studentů. Postupem času se nabídka aktivit rozrůstala a dnes IVC můžeme rozdělit na několik částí, které jsou vzájemně provázány. Jedná se o:

3. Workshopy pro mateřské a základní školy
4. Spolupráce na projektech žáků SSPŠ s vysokými školami a vědeckými pracovišti
5. Smíchovská průmyslovka třetího věku
6. Hodinový „ajták“
7. Cyklus přednášek: Moderní fyzika a technika pro učitele ZŠ a SŠ

Workshopy pro mateřské a základní školy

Jedná se o aktivitu založenou na vzájemném vzdělávání v rámci jedné generace. Žáci SSPŠ připravují za podpory učitele či odborníka z VŠ obsah na objednané téma. Jako nejlepší se nám osvědčil formát, kdy po úvodu do problému jsou žáci ZŠ rozděleni do trojic a postupně procházejí během 90 minut 5 – 7 stanovišť, na kterých pracuje jeden z žáků SSPŠ. Největším pozitivem těchto akcí je nenápadné učení všech zúčastněných. Kromě všeobecného fyzikálního nadšení, které v laboratoři v době konání akce vládne, se žáci MŠ a ZŠ učí o daných fyzikálních jevech a žáci SSPŠ se komplexně rozvíjejí. Nejen po fyzikální stránce – pochopit a umět vysvětlit experiment, který dětem demonstrují – ale i komunikaci, prezentaci, sociálním kontaktům a případné improvizaci. Momentálně je na výběr ze 14 témat (FYZ, IT, MAT). Workshopy se konají v průběhu celého školního roku většinou v dopoledních hodinách. Každoročně se na nich opakovaně vystřídá okolo 25 žáků SSPŠ a 500 žáků z mateřských či základních škol.

Spolupráce na projektech žáků SSPŠ s vysokými školami a vědeckými pracovišti

Obsahy workshopů uvedených výše vznikají často v rámci tzv. Studentských či Maturitních projektů za podpory odborníků z vysokých škol či vědeckých pracovníků. Tyto projekty jsou celoroční samostatnou (někdy skupinovou) prací (50, resp. 100 hodin za rok), kdy k jejímu úspěšnému ukončení je potřeba organizačních schopností a schopnosti umět dotáhnout věci do zdárného konce. V rámci klasické výuky je takový formát předmětu hodně podobný „reálnému“ životu po ukončení školní docházky. Během několikaleté dvougenerační spolupráce mezi SSPŠ a vysokými školami či odbornými pracovišti vzniklo několik zajímavých workshopů (např. témata Sluneční soustava; Nanoskopie), ale i učebních pomůcek (např. model PN přechodu; modely logických členů), které jsou dále používány při výuce žáků SSPŠ. I přesto, že při této aktivitě se předpokládá, že hlavní přínos jde směrem k žákům ze SSPŠ, kdy mají po maturitě lehčí přechod na studium na pro ně známé vysoké škole, jde opravdu o mezigenerační vzdělávání. Odborníci z VŠ mají totiž často problém s komunikací s žáky ze středních škol. Spolupráce s mladšími žáky je tedy obohacuje podobně jako žáky SSPŠ rozvíjí kontakt s vysokoškolským prostředím. Každý rok projde těmito projekty se zaměřením na fyziku 4 – 6 žáků SSPŠ.

Smíchovská průmyslovka třetího věku

Myšlenka na rozšíření záběru vzdělávání i na nejstarší generaci vznikla teprve před třemi lety. Oproti obdobným programům na vysokých školách jde ve Smíchovské průmyslovce především o sociální kontakt napříč třemi generacemi. Během kalendářního roku se pořádá 9 přednášek nebo workshopů pro seniory zaměřených na různá technická témata. Vedení jednotlivých seminářů mají na starost vyučující SSPŠ či odborníci z praxe. Při samotném průběhu akce jsou seniorům k dispozici 2 – 3 žáci SSPŠ jakožto asistenti, kteří pomáhají jak s obsluhou PC, k zopakování postupů, ale třeba i k přečtení drobného písma. Smíchovská průmyslovka je pro seniory nepovinná pravidelná aktivita, která probíhá většinou druhou středu v měsíci. O její úspěšnosti vypovídá to, že okolo 10 seniorů se účastní workshopů pravidelně celé 3 roky a průměrná návštěvnost je 14 seniorů. Tohoto projektu se tedy účastní hned 3 generace, kdy každé z nich slouží k osobnostnímu rozvoji, aniž by si to mnohdy uvědomovaly. Vyučující se především zdokonalují v organizaci a komunikaci s žáky staršího věku (60 – 95 let), žáci SSPŠ se učí trpělivosti, komunikaci, empatii a ochotě, senioři se snaží porozumět mladším generacím a vrací se do svých školních let, což v nich vyvolává vzpomínky (většinou pozitivní). Atmosféra jednotlivých setkání bývá velmi příjemná až inspirativní. Každoročně pracuje na tomto projektu okolo 10 žáků SSPŠ.

Hodinový „ajt’ák“

Hodinový ajt’ák vznikl na základě spolupráce s Moudrou sovičkou z. s., která tuto službu postavenou na stejném principu jako hodinový manžel nabízí již několik let. Jde o pomoc seniorům, kteří si sami doma neví rady s jejich PC, tabletem nebo mobilním telefonem. Výhodou této služby na SSPŠ je přímá provázanost mezi mladou a nejstarší generací – škola je jen zprostředkovatelem – a také díky Smíchovské průmyslovce třetího věku osobní zkušenost jednotlivých seniorů s konkrétními žáky. Senioři tedy nepouští do svého bytu cizí osoby, které si v podstatě anonymně objednájí přes nějakou agenturu. Přibližně čtvrtletně bývají také nabízena setkání s hodinovým ajt’ákem v centrech pro seniory na Praze 1 pro lidi, kteří mají sice technické problémy se svými přístroji, ale nechtějí si nechat narušit své soukromí. Momentálně pracuje jako hodinový ajt’ák na SSPŠ 8 žáků.

Cyklus přednášek: Moderní fyzika a technika pro učitele ZŠ a SŠ

Tato část IVC na SSPŠ patří do celkového přehledu aktivit, nicméně má klasický formát jednogeneračního vzdělávání. Jedná se o 2 podzimní workshopy a 2 přednášky od zajímavých osobností a popularizátorů vědy pro učitele. V letošním roce půjde o 5. ročník.

Závěr

Interaktivní vědecké centrum na SSPŠ je ukázkou toho, že spousta aktivit, na které jsme zvyklí z nabídky profesionálních vědeckých center či vysokých škol, lze úspěšně v přiměřeném měřítku provozovat i na střední škole. Dokonce lze najít i pozitiva, která oproti profesionálním institucím mají. A tím jsou především žáci těchto škol. Učitelé, ředitelé a starší generace mají často tendenci jejich schopnosti podceňovat. Pokud ale dáme možnost žákům být kreativní, dáme jim důvěru a prostor se rozvinout, mohou stejně učit své vrstevníky jako seniory. Jen jinak než klasicky – frontálně před třídou. Na druhou stranu i starší generace by měla dbát na všeobecný rozvoj žáků. Nejen vědomosti, ale i komunikace, prezentace, empatie a další sociální dovednosti, je potřeba podporovat.

Mezigenerační vzdělávání popsané v tomto článku naznačuje cestu, jak je možné komplexně rozvíjet mladého člověka, a to naprosto nenásilnou formou. Za podporu těchto aktivit patří poděkování především řediteli SSPŠ Ing. Radko Sáblíkovi.

Kontaktní adresa

Mgr. Věra Krajčová
Smíchovská střední průmyslová škola
Preslova 25, 150 21 Praha 5
Telefon: +420 777 070 922
E-mail: vera.krajcova@ssps.cz